

Sri Lanka đóng một vai trò chiến lược trên Con đường Tia trên biển thế kỷ 21 do Trung Quốc phát động đi qua Nam Á. Nhưng trái với những câu hỏi mà các nhà chiến lược Trung Quốc đang hình dung, quyết định tham gia hay đứng bên ngoài dự án của chính phủ Sri Lanka đang trở thành đề tài tranh cãi gay gắt.

Nằm trên một trong những tuyến hàng hải tập nập nhất thế giới, Sri Lanka đóng một [vai trò chiến lược](#) trên Con đường Tia trên biển thế kỷ 21 do Trung Quốc phát động đi qua Nam Á. Nhưng trái với những câu hỏi mà các nhà chiến lược Trung Quốc đang hình dung, quyết định tham gia hay đứng bên ngoài dự án của chính phủ Sri Lanka đang trở thành đề tài tranh cãi gay gắt. Việc hoãn dự án thành phố Colombo cũng khiến các nhà quan sát phân tích với nhiều tầng lớp; trong đó bên cạnh các tính toán kinh tế đơn thuần, còn là bài toán an ninh của Sri Lanka trong thế cạnh tranh giữa các siêu cường.

Bài toán Colombo

Hai cảng biển sâu 18m Colombo và Hambantota của Sri Lanka có vị trí chiến lược, giúp đảm bảo kết nối Đông - Tây của Con đường Tia trên biển tại Nam Á, tạo ra một hành lang biển xuyên suốt từ Trung Quốc qua Đông Nam Á tới hệ thống các cảng do Trung Quốc đầu tư tại châu Phi, trước khi qua Trung Đông và châu Âu.

Theo số liệu từ World Shipping Council, Cảng Colombo là cảng tập nập nhất tại Nam Á năm 2013, tiếp nhận 4,31 triệu container tiêu chuẩn (TEU)

. Hiện 5 Terminal đã đi vào hoạt động và đang lên kế hoạch xây dựng thêm 1 terminal để nâng công suất từ hiện 4 triệu TEU lên 12 triệu TEU, từ đó đứng vào hàng ngũ những cảng container lớn nhất thế giới.

[South Container Terminal](#) ca Cng Colombo l bn cng thng mi nước su duy nhất trong khu vực Nam  c th tiếp nhn cc tu c ln nh tu lp Panamax (18000 TEU) v hu Panamax (trên 18000 TEU). c xy dựng, qun ly v iu hnh bi China Merchants Holdings International (CMHI - Trung Quốc) theo hp ng

[BOT 35 nm](#)

vi C quan Qun ly Cng bin Sri Lanka (SLPA), CMHI s hu 85% c phn, cn SLPA 15%.

South Container Terminal

i vào ht ng t 2014, cng sut nm 2015 l 1,5 triệu TEU.

Trong khi Trung Quốc cha c cng no ti Maldives, cn cng ch o ca Bangladesh, chm 92% ht ng xuất nhập khẩu ca c nước l [Chittagong](#) th ch su 8m, vi knh dn di ti 160km, th việc dng chn ti Sri Lanka l bt buộc i với cc tu Panamax i t ng Nam  sang châu Phi (xem bn  dưới y). V vy, Trung Quốc  tng u t vào Sri Lanka

[gp 50 ln](#)

so với thp k trước. Theo s liệu t

[B Ti Chính Sri Lanka](#)

, cc khoản vay t Trung Quốc  ln ti 490 triệu USD vào nm 2012, gp 50 so với nm 2002 v gp hn hai ln cc khoản vay t Hoa K cng cc ng minh v cc t chc ti chính (khong 211 triệu USD). Các khoản đầu t khác cng  tng hn

[4 t USD](#)

trong cng giai n.

Nhn thc được tm quan trọng của Cng Colombo, vào thng 11/2014, Trung Quốc  ky vi Sri Lanka ng xy dựng [D n Thành Phố Thành phố Cng Colombo](#) (CPC) tr gi 1,4 t USD - khon đầu t nước ngoài ln nhất ti Sri Lanka. Giai n mt v ci to h tng do China Communications Construction Company (CCCC) thc hn. D n s kt ni Cng Colombo vi phc hp cc trung tâm thng mi, khch sn, cn h, cc c s giáo dục, y t, cng vin gii tr, ... trên mt khu vực rng 233 hecta. K vng s thay đổi b mt c s h tng (CSHT) v bin Colombo tr thành trung tm trung chuyn v [thu ht u t](#), d kiến thu ht ti 13 t USD u t khi hon thành.

CPC l mt trong nhng d n ch cht dc theo Con ng t la trên bin v gip

tăng cường vai trò chi phối logistics của Sri Lanka để với sáng kiến của Trung Quốc. Vị trí Sri Lanka tại Trung Quốc

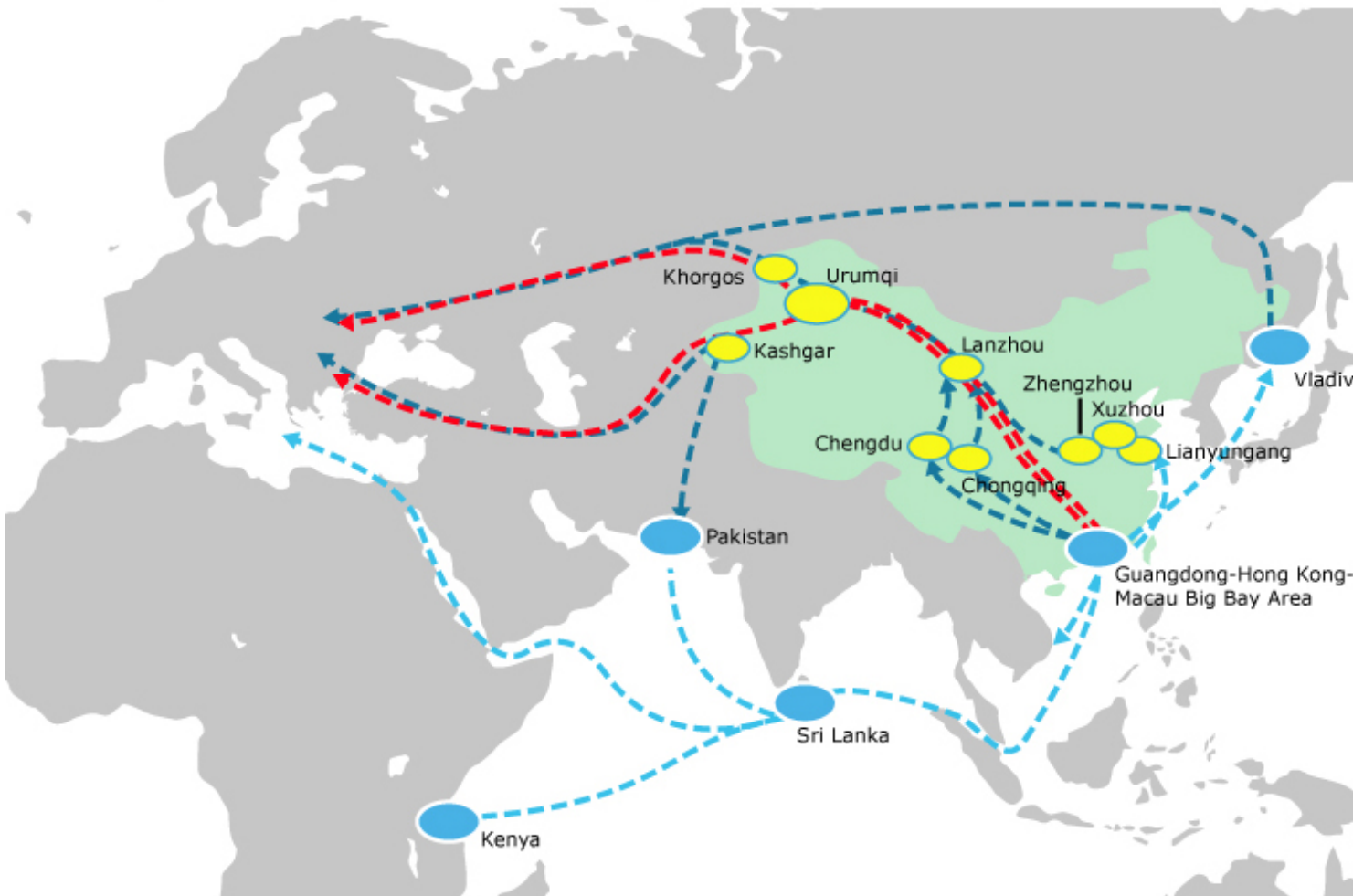
Karunasena Kodituwakku tin rằng Colombo sẽ trở thành một

[trung tâm tài chính](#)

của Nam Á, Đông Nam Á và Trung Đông. “Cùng quan trọng nhất khu vực Nam Á sẽ là cảng Colombo hoặc một cảng khác tại Sri Lanka”.

Tuy nhiên, dù có triển vọng và vai trò rất quan trọng, vào tháng 3/2015, Dự án CPC đã bị tạm dừng bởi chính quyền của Tổng thống mới tại Sri Lanka. Dự án được mở lại vào 12/2015 giữa nhiều luồng tranh luận trái chiều.

**Promoting connectivity:
Guangdong-Hong Kong-Macau Big Bay Area and the 21st Century Maritime Silk Road**

Bản đồ: *Tuyến đường liên nối kết: Guangdong - Hong Kong - Macau và Con đường tơ lụa trên biển thế kỷ 21.* Nguồn: *Guangdong Provincial Department of Communications, thực hiện bởi [HKTDC Research](#)*

Các thách thức của Dự án

Việc khai thông lối đi dự án Thành phố Cảng Colombo đang đặt chính quyền Sri Lanka vào bốn thách thức lớn, dẫn đến tình thế đầy khó khăn.

Thứ nhất là vấn đề chi phí: việc tiếp tục dự án CPC sẽ giúp Trung Quốc kiểm soát được một điểm chiến lược quan trọng thông qua các đầu mối xâm phạm vào chi phí của Sri Lanka. Theo Hiệp định được ký kết giữa Trung Quốc và Chính phủ của Cựu Tổng thống Mahinda Rajapaksa, sau khi chi trả hàng triệu cho dự án, Trung Quốc sẽ có [toàn quyền khai thác](#) 233 hecta đất tại dự án. Trong quá trình đàm phán sau này, Chính phủ mới của Sri Lanka chấp nhận quyên số hecta của Trung Quốc trên 20 hecta và cho thuê 88 hecta đất tại dự án trong [99 năm](#).

Quan trọng hơn, đầu mối này không đòi hỏi Trung Quốc phải giúp đỡ Sri Lanka phát triển các cơ sở hàng hải trên phần đất do Sri Lanka kiểm soát (115 hecta). Chi phí hoàn thành chi trả hàng triệu là Trung Quốc sẽ có quyền quản lý hoàn toàn đất 108 hecta/233 hecta dự án. Chính vì [đầu mối quá bất lợi](#), nên Thủ tướng Sri Lanka Harsha De Silva cũng nói đây là vấn đề cần giải quyết dù dự án sẽ tiếp tục. “Chúng tôi không muốn đóng dự án, nhưng chúng tôi cần xem lại các khu vực mà chính phủ Sri Lanka đã giải tỏa một phần.”

Chính phủ Sri Lanka cũng sẽ khó quản lý cách Trung Quốc sẽ đóng cửa, [10/2014](#), một tàu ngòm đi - diesel lốp Tạng và một tàu chiến hàng hải tàu ngòm Type 925 đã neo đậu tại South Container Terminal phía Nam thành phố Colombo (do CMHI Trung Quốc quản lý). Sau đó vài tuần, một tàu ngòm lốp Tạng khác tiếp tục đậu tại đây. Trong cả hai lần, Trung Quốc đều [vi phạm các giao thức an ninh](#)

của Sri Lanka khi không cấp biển vào các Cảng do Chính quyền Sri Lanka quy định cho tàu quân sự và cảng không nhận được sự chấp thuận neo đậu tại cảng khác

Hiệu quả kinh tế và khả năng sinh lời là vấn đề nan giải thứ hai. Hàng loạt dự án do Trung Quốc đầu tư tại Sri Lanka đang hoạt động thiêu hiệu quả, thậm chí là thua lỗ. Trong đó nổi bật lên hai ví dụ là Cảng Hambantota và sân bay quốc tế Mahinda Rajapaksa.

[Hambantota](#) là một trong hai cảng nước sâu quan trọng nhất trên Con đường Tơ lụa trên biển đi qua Ấn Độ Dương và nằm trong chiến lược phát triển “

[five-hub](#)

” (nằm trung tâm) của Sri Lanka.

Hambantota được xây dựng vào 2010, trị giá 306 triệu USD, 85% từ Eximbank Trung Quốc với lãi suất cố định 6,3%. 2014, Trung Quốc tiếp tục hỗ trợ xây dựng dự án mở rộng hơn 1 tỷ USD. 4/7 câu cảng do Trung Quốc thuê, CMHI và CCC chiếm 85% cổ phần tại dự án. Nhưng dù có vị trí chiến lược và được đầu tư lớn,

tính đến tháng 6/2015, vấn đề chia sẻ lợi ích đã hòa và vấn đề thu hút được đầu tư dù đã tuyên bố là “

[cảng tự do](#)

” vào 6/2013. Theo Bộ trưởng Hàng hải và Vận chuyển (Minister of Port and Shipping), Cảng Hambantota là kho

[5 triệu USD](#)

vào 2012, và hiện đang được duy trì tại nơi nhu cầu của Cảng Colombo

Còn

[sân bay quốc tế Mahinda Rajapaksa](#)

(vốn đầu tư 209 triệu USD) đã lỗ gần 20 triệu USD trong năm 2014. Trong khi tại năm 2013, lãi suất đầu tư đã tăng từ 1,3% lên 6,3%.

[Bây nay](#) do chi phí gia tăng và lãi suất cao cảng là một lo ngại khác. Theo tính toán của Shirajiv Sirimane đăng trên Sunday Observer 3/2014 dựa trên thông tin từ các quan chức tại dự án Thành phố Cảng Colombo, giai đoạn cải tạo hàng tháng ban đầu gồm giải tỏa và san lấp mặt bằng sẽ tốn tại 1,9 tỷ USD, tăng thêm 35% so với tính toán 1.4 tỷ USD ban đầu.

Lý do là vì “hỗ trợ” tài chính của Trung Quốc có lãi suất khá cao (3-6% cho dài hạn, 2% cho ngắn hạn) so với WB và ADB (lãi suất cho kho 0,25% - 2% cho ngắn - dài hạn).

Vào tháng 3/2015, các quan chức của Dự án tiếp tục cảnh báo về sự

[gia tăng chi phí](#)

triển khai dự án do việc đình chỉ xây dựng, khiến cho nghi ngờ về khả năng chi trả của chính phủ Sri Lanka ngày càng tăng lên.

[Khả năng chi trả](#)

Của Sri Lanka hiện rất hạn chế do nguồn thu chính phủ giảm và các dự án đầu tư không mang lại lợi nhuận như mong muốn. Thêm vào đó, đầu tư thiêu hụt quố còn khiến Sri Lanka khó khăn để

[hỗ trợ tài chính](#)

từ các thế lực quốc tế do không đáp ứng được các yêu cầu về thu hồi vốn đầu tư. Chính phủ Sri Lanka đã từng

[liên hệ IMF](#)

đề xin hỗ trợ cho một số khoản vay của chính phủ từ tín nhiệm, nhưng đã không nhận được hồi đáp. Còn WB thì Sri Lanka sẽ khó có thể tiếp cận do CCCC (nhà thầu dự án) đang bị

[WB cấm](#)

tham gia các dự án do WB đầu tư đến 2017 vì hành vi tham nhũng (cùng hàng loạt công ty Trung Quốc khác). Do đó, dù nỗ lực hiện vẫn có mức tăng trưởng ổn định an toàn là 36 tỷ USD (2014), nhưng nếu các dự án tiếp tục thất bại thì Sri Lanka khó có thể chi trả cho những khoản nợ của mình.

Sri Lanka sẽ phải lựa chọn giữa: (i) phải thu, và bị kéo theo kịch bản mà Tổng thống Sirisena nói trong

[tuyên ngôn tranh cãi](#)

về bối cảnh là “Quốc gia của chúng ta đang trở thành thu nhập địa và chúng ta sẽ trở thành nô lệ”, hoặc đến giữa là (ii) bị trừng phạt từ chính phủ địa dự án vì không đủ tín đầu tư và lãng phí chi phí lớn mất bằng đã bị tụt hậu tăng.

Cuối cùng là vấn đề môi trường. Theo các tuyên bố chính thức từ chính phủ Sri Lanka thì vấn đề môi trường là thách thức chính đến đến lý do tạm hoãn của Dự án. Chính phủ mới của Tổng thống Maithripala Sirisena đã cho ngừng thi công dự án này vì không thực hiện [đánh giá Tác động môi trường](#) (Environmental Impact Assessment)

Khi mới lên vào tháng 12/2015, chính phủ Sri Lanka tuyên bố đã thực hiện xong “các đánh giá và thực hiện các thí nghiệm”. Tuy nhiên, động thái này không thể xoa dịu sự phẫn nộ. Các nhà nghiên cứu và vấn đề môi trường cho rằng việc cấp phép đầu tư và xây dựng Thành phố Cảng Colombo chắc chắn sẽ ảnh hưởng nghiêm trọng tới rừng san hô và nguồn cá trong khu vực.

Trung tâm Tư pháp Môi trường (Centre for Environmental Justice) cũng đã

[đề trình hệ thống](#)

lên tòa án đ dng dự án do các tác đng tiêu cc của nó đến môi trng vùng bin Sri Lanka. Phó Tổng trng lý (Deputy Solicitor General) nhn mnh, cho dù có tiếp tc dự án thì cng phi đng Hp đng hiện ti và ký Hợp đng mi vi C quan Phát triển Thành phố (Urban Development Authority - UDA).

Th lng nan ca Sri Lanka

Vi nhng thc thc k trên, việc triển khai dự án Thành phố Cng Colombo đường nh không mang lại lợi ích cho Sri Lanka. Thc cht, Chính ph Sri Lanka đang rơi vào th lng nan. Tiếp tc không đm bảo lợi ích, nhng li không th dng li. Trung Quốc hiện là nguồn đu t trực tiếp nước ngoài (FDI) ln nhất của Sri Lanka cng nh cung cấp hàng loạt khoản vay phát triển cho nước này. Vào thng 11/2015, B trng B Tài chính Sri Lanka Ravi Karunanayake cho biết thông qua Eximbank và các ngân hàng khác, Trung Quốc đã đu t khong

[6 t USD](#)

vào Sri Lanka trong vài năm qua

. Nu hy dự án thì s nh hng đn quan h với Trung Quốc, cha k phi đn bù hp đồng, mà nhiu điu khoản có th vn cha được chính ph công khai. Hin ti, CCCC tuyên b mi ngày mt

[380.000 USD](#)

ti Colombo, nên Sri Lanka s phi chi tr khoản đn bù ln hn nhiu nu muốn hy dự án.

Ti hp báo vào thng 12/2015 v việc m li dự án Thành phố Cng Colombo, Ng i phát ngôn Chính ph Rajith Senarathne nói rng Chính ph Sri Lanka đã quyết định s d b lnh hoãn và cho phép Trung Quốc tiếp tc triển khai xây dng sau khi việc

[tái đàm phán](#)

v hp đng vi Bc Kinh tht bi. “Chúng tôi đã quyết định s tiếp tc vi dự án vì không th hy nó giữa chng”.

Việc bt buộc phải tiếp tục thúc đẩy mt dự án không đm bảo lợi ích kinh t, trong khi li tác đng tiêu cc ti ch quyn và môi trng, làm suy giảm uy tín chính tr và rc ri thêm các quan h đi ngoi rõ ràng cn phi có mt gii pháp hợp lý. Để tránh ph thuộc Trung Quốc, gim xâm phạm ch quyn và phát triển cng, Sri Lanka rt có th s mi thêm mt nước th ba tham gia vào phn đt của mình. Và quốc gia th ba có thể là n . Nhn đnh này được cng c dựa trên các s kin

và hành đng c a Chính ph Sri Lanka trong th i gian g n đây.

Gi i quan sát nói nhi u v vi c t m đng xây đng d án Thành ph C ng Colombo, di n ra sau [chuy n công du đ n n n](#) c a T ng th ng Sirisena. K t qu c a chuy n đi là vi c kí k t nhi u th a thu n, trong đó bao g m vi c Th t ng n n Modi dành thêm m c tín đng 318 tri u USD cho Colombo đ m r ng ngành đng s t và hai n c đã đ t th a thu n cùng nhau phát tri n các ngành than, d u khí c a Sri Lanka và phát đng m t l c l ng đ c trách chung v kinh t bin.

Ngo i tr ng Sri Lanka t ng nh n m nh v vi c [duy trì quan h](#) t t v i c Trung Qu c, n n và M . Sri Lanka xem Trung Qu c là m t ng i b n và đng minh quan tr ng, n n là ng i láng gi ng và anh c , và M nh m t tr ng tâm quy n l c quan tr ng. Nh ng n u kéo M vào thì ch c ch n s làm phi n lòng c Trung Qu c và n n . Trong khi s g n g i v đ a lý và quan h truy n th ng khi n vi c đ a n n vào tr n nên d dàng h n.

Ho c trong [s k n tàu ng m](#) Trung Qu c neo đ u t i South Container Terminal vào tháng 9/2014. Ngay sau khi có thông tin, chính ph Sri Lanka đã ngay l p t c đ m b o r ng h s không làm “b t c gì đi ng c l i các l i ích an ninh c a n n”. T l nh h i quân Sri Lanka c ng ph nh n s hi n di n quân s c a Trung Qu c trên lãnh th c a h và “s không bao gi th a hi p trên an ninh qu c gia c a n n”. Chính quy n Sri Lanka th m chí đã đ nh đ a ra bi n pháp

[c m các tàu ng m](#)

hi n di n t i các c ng c a n c này. Tháng 2/2015, trong chuy n th m B c Kinh, Ngo i tr ng Sri Lanka

Mangala Samaraweera đã nh n m nh r ng Sri Lanka s không cho phép các tàu ng m Trung Qu c đ u t i các c ng c a h .

K t gi a hai c ng qu c đang lên t i châu Á, h n ai h t, Sri Lanka hi u r ng s hi n di n c a Trung Qu c ở Colombo s khi n n n (và M) khó ch u.

Colombo hi n là

[tr m trung chuy n](#)

cho 13% hàng hóa c a n n . S ph thu c c a n n vào tuy n đng bi n qua Sri Lanka s không đ n n ng y n khi Trung Qu c đang hi n di n và có th đ i u chuy n l c l ng quân s t i đây. Vi c đng d án đã th hi n thái đ cân b ng trong quan h v i Trung - n, nh ng vi c ti p t c d án khi n Sri Lanka ph i đ a ra m t gi i pháp làm hài lòng n n . Gi a m t n n láng gi ng v i các liên k t m nh m v v n hóa và l ch s và Trung Qu c - m t ng i b n t t, m t đ i tác chi n

l c v  l  nh  đ u t  chính, l a chọn s p t i c a Sri Lanka s  r t kh  kh n.

V  Thành Công, *Nghi n cứu vi n thu c Trung tâm Nghi n cứu Quốc t  (SCIS),
  i h c KHXX&NV, ĐHQG TP. H  Chí Minh.*

**B i vi t thu c b n quy n Nghi n cứu Bi n  ng.    ngh  ch  đ c đ n
đ ng link b i vi t, không đ ng l i khi ch a có s  đ ng   của Ban Bi n
t p.**